

Damoklejev meč.

Gluma v jednom dejanji.

Nemški spisal

Gustav zu Putlitz.

Izdalo in založilo

Dramatično društvo v Ljubljani.

V Ljubljani.

Natisnila „Národná tiskarna“.

1881.

O S O B E :

Floriján Prilépek, knjigovez.

Lucija, njegova žena.

Serafina, njijna hči.

Grégec, učenec.

Ivan Perésnik, národni učitelj.

Prilépko vo stanovanje. Priprosto a snažno pohištvo. Srednje duri držé v delavnico, postranske na desnej (v poslednjej kulisi) vén, leve postranske duri v drugo sobo zraven. Spredaj na desnej pogrnená miza i na njej posoda za kavo, na levej jednaka miza z mnogimi vezanimi in nevezanimi knjigami.

(Desno in levo umevaj po gle-dalcu.)

Prvi nastop.

Serafína (sedi na levej strani pri mizi z glavó ob dlan oprta), Grégee (s košaro, v katerej so žemlje, vstopi z desne strani).

Grégee (priteče, na pragu osle kaže vén ter naglo zaloputne duri). Kèš, kèš! Žemlje sem rešil, in še pokalico uplenil po vrhu. Trije nad jednega! Pa spomnil sem se težke desnice gospé mojstrove, ko bi domú prišel brez žemelj; to mi je dalo pogum, pogum razsrjenega leva, in — evo me! (Zagleda Serafino.) Oj, Serafinica, vsa zamišljena in (plaho se oziraje) sama! Ravno prav! (Počasi se bliže plazi ter ustrelí s pokalico, otročjo igračo, Serafini baš v uhó.)

Serafina (ustrášena). Ti grdoba ti grda, kako me moreš tako ustrašiti?

Grégeg. Kako morete biti tako zamišljena! Ne vidite ni slišite. No jaz uže vem, na koga je Serafina mislila.

Serafina. Nate gotovo ne, ti neotesani paglavec!

Grégeg. Tega se niti ne domišljam. Pa ko bi htél — stavim, da mi v petih minutah daste najslajši poljub.

Serafina. Nà, to bi se moralo čudo zgoditi.

Grégeg. Pro primo: Na koga smo mislili? I—v—a—n, — Ivan!

Serafina. Tiho, za Božjo voljo!

Grégeg. Vidite, uže nabirate ustica, da le mislite na tega vitkega, bledega, nežnega komandanta abecednikove garde. Poljub je uže na pol gotov — in kdor ga dobo, to je Grégeg pa nihče drug.

Serafina. Od kod ti veš? ali si prežal? ušesa nastavljal?

Grégeg. Ko bi htel gospé mojstrovi povedati, kar —

Serafina. Grégeg, rotim te —

Grégeg. Napol uže imam poljub. Pa najpoglavitnejše še-le pride. Tedaj pro primo: Vi

ste mislila nanj. Pro secundo: kaj imam jaz v žepu?

Serafina. Pismo? Ah, brž, brž! (Ploska z rokama.)

Grégec. Počasi, počasi! — Moj poljub? Hm? (Vstopi se s podprtimi boki ter gubanči usta.)

Serafina. Ali bodi vendar pameten! Vsaj ne bodeš zahteva —

Grégec. Dá, gospodična Serafina, to jaz zahtevam! Ne bojte se, to ni taka reč! Ivan ali pa jaz, to je skoro vse jedno: Ivan je moj bratranec, stvar torej med domačimi ostane, takó ali takó, nú? Ivan mi je vse povedal, tudi, da ste ga uže poljub — —

Serafina. Ali bodeš molčal?

Grégec. Zató pa še mene mika. Nikakor, da bi mu morda ne privoščil poljubov, pa jeden bo menda vendar še zame ostal. (Potegne pismo iz žepa.) Tukaj tedaj je pismo.

Serafina. Od Ivana? O daj sèm, daj!

Grégec (drži pismo kvišku). Vi dajte prej! Tukaj so usta!

Serafina. Grégec — nikar me ne draži, lepo te prosim —

Grégec (teče na drugo stran). Sama prošnja ne pomaga nič! A če pride gospa mojstrova —

Serafina. Za Božjo voljo, ne jezi me!
Daj mi, čuješ li —

Grégeg. Dajte mi poljub, gospodična!
(Pismo drži vedno nad glavo ter leta okoli mize, Serafina za njim.) To je vendar le nekaj vredno, kedar dekleta za moškim tekó! (Izpusti košaro, da zemlje strkljajo po tléh.)

Serafina (obstane). Ne morem z mesta, a vendar me hočeta udušiti zvedavost i jeza. Le čakaj, nobenega lista ti Ivan ne sme več izročiti.

Grégeg. Rajši koj gospé mojstrovi, kaj ne?! Očka so mirni, ali mamka — brrrr!

Serafina. Tiho; če slednjič uže nij drugače, — (se bliža.)

Grégeg. Zdaj-le bo! (Zopet dvigne pismo kvišku.) Kdo vé, kakó prijetne reči tu notri tičé, a te so vendar vredne poljub —

Serafina. Grégeg!

Grégeg. Zatisnite očí, mislite na Ivana, pa pojde, boste videla! (Mej tem pride gospá mojstrova skozi srednje duri ter ondi obstane.) Jedna! (Serafina en korak bliže stopi.) Dve! (Serafina zopet en korak bliže stopi.) In —

Lucija (stopi mej nja). Tri! (Z desno rokó dá Gregcu zaušnico, z levo pa mu iztrga list iz roke.)

Drugi nastop.

Lucija. Prejšnja.

Lucija. Čakajta, jaz vama pomorem. Na vse zgodaj uže ta dirindaj. Žemlje po tleh leže, po mizah pa je še za prst debelo prahu. (Grégcu.) Zanični postopač ti! (Serafini.) Gizdavka! (Gregcu.) Motovilo! (Serafini.) Lej jo, zdaj pa stoji, kakor da bi ne znala do pet šteti!

Grégec (razpetimi prsti roko položi na lice). Jaz jih pa lahko pet seštejem; ena sama. (Kaže zaušnico.) mi jih je dala pet po zobéh.

Lucija (razsrijena nadenj gredoč). Čaki, jaz te bom naučila, kaj se pravi —

Grégec (zbeži na drugo stran, si potegne limec pri srajci kvišku ter se globoko prikloni). Dobro jutro, gospá mojstrica! Sluga sem!

Lucija (Gregcu). Žemlje poberi! (Serafini.) Prah pobriši! (Grégcu.) Lép skuhaj!

Grégec. Saj se me uže tako vse prerado prime.

Lucija (Serafini). Niti povoščaj! Pa le urno, urno, koj more biti, če ne — (Vzdigne roki kvišku, v tem zagleda pismo.) I kaj pa je to?! Pismo?

Serafina. Draga mamka, moje pismo, Grégec mi ga je vzel — prosim — prosim —

Lucija. Tvoje pismo? Lej lej, to je lepó! Kakšne korespondencije pa imaš ti? Hm, še zapечатeno! Ah, to sem pa res radovedna.

Serafina. Ali, draga mamka —

Lucija. Kje imam neki očala? (Išče po žepu.) Ahá, uže vem, v delavniči so. To me pa le mika, kdó je poslal pismo. Če ni vse po pravici, potlej se pa pripravita. (Gregcu.) Tebi bom ušesa navihala, da boš tri solnca videl. (Serafini.) Ti pa boš tudi pomnila, kdaj si meni za hrbtom pismarila. Jaz vama bom uže zasosila te pošte, jaz! (Odide skozi srednje duri.)

Tretji nastop.

Serafina. Grégec.

Grégec. Kaj neki zmeraj z roko on gav! pa prorokuje? Ta bi bila dobra za kapelmajstrai Da, tako se je moralo obrniti. Poljub sem pričakoval, pa sem klofuto dobil. „Ta teden se dobro začenja,“ je dejal tist, ki so ga v ponedeljek obešali. No, pa od te mi je še ljubša

zaušnica, kakor poljub! Brrrr! (Izveleče pokalico ter ustreli ž njo proti srednjim vratom.) Stara baba, rompompom.

Serafina (se je zgrudila na levej, zakrivaje si obličje z rokama in opiraje s komolcem na mizo). O moj Bog, zdaj je vse pri kraji!

Grégeg. Serafinica, kaj se jokate? Ali so Vas mari tudi — (Naznači zaušnico.)

Serafina (skoči po konci še vedno plakaje). Ti malopridnež, ti si vsega kriv, zakaj mi nijsi takoj dal pisma? Zdaj bodo pa mamka zvedeli —

Grégeg. Za Božje drožje, enkrat morajo zvedeti. Jaz sem svojo pokoro uže opravil, zdaj je vse eno: vija, vaja, ven!

Serafina. A mamka nečejo o Ivanu ničesa vedeti. Jaz sem uže malo potrkala —

Grégeg. Aa, Vi ste uže trkala, pa — (Pobiraje žemlje po tleh, eno kotali, kakor bi kegljal.) nij bilo nikogar doma!

Serafina. Mati so rekli, kratko in malo, da mi je zastonj misliti nanj.

Grégeg (spet žemljo trkolá). Pasja noga, kozji rog! (Se praska za ušesi.)

Serafina. In če mi ne bode moči prej nego mati z očetom govoriti —

Grégeg (trkola je). Z očetom? Ujé, če ne-mate družega zaveznika!

Serafina. Ali čem mar vse upanje izgubiti?

Grégec (je vse žemlje pobral in na mizo položil razen one, ki jo ima v roci). Lejte, Serafinica, če bodo ata prav hoteli, mama pa ne, nam je malo pomagano. Ata so prebebast — (Serafina se nevoljno zgane) preučen sem hotel reči, mama jih takoj pregovoré! Vaš oče so vse predober, prevolján.

Serafina. Zmerom vendar ne!

Grégec. Tu imate prav. Včasih res postanejo nestrpljiv, in tedaj mama brž odjenjajo. Vselej zmóre tist, kdor ropota, samo, da mojster ropotájo k večemu enkrat na leto; pri mojstriči se začne ropotanje, gromenje in treskanje na novega leta dan in na sv. Silvestra večer prestane.

Serafina. Trebalo bi paziti na tist dan, kedar so ata na krmilu —

Grégec. Prav zdražiti bi jih morali! Kaj menite, Serafinica? Ujeziti jih moramo, da bodo vse razbili i potolkli, lonce, vrtela, stole, mere, mize et cetera — o to bi bil prekrasen prizor! Je-li, gospodična Serafina, to narediva!

Serafina. Ali Grégec —

Grégec. Jaz bom postavil lonec z lepom tako, da bo gospod mojster z nosom vanj dregnil in si ga na glavo poveznil; stol mu bom nakapal

s smoló, da se ga bo prijel, kakor bo sédel; dve knjigi bom tako zmetel, da živ krst ne bo mogel več v red spraviti posamezne liste; taka zmes bo kakor ričet!

Serafina. Le postopi se, ti predrznež!

Grégec. Vse zaradi Vas in Vam na korist! Saj sem Ivanov bratranec! Le name se zanašajte, jaz imam strašansk pogum.

Serafina. O, jaz imam tudi pogum. (Živo :) Saj ljubim —

Grégec. Lj—u—lju, b—i—m—bim, ljubim, he, he, pozor! Vi ljubite, da! Pa koga ljubite? Predmet Vaše ljubezni nam nič ne pomaga; on je tudi — preučen in se bode potuhnil, kedar bo sila. Toda ker imava mi dva pogum — (Poda jej roko.)

Lucija (zunaj). Floriján! Floriján!

Grégec. } Stara!
 } (Ob enem.)

Serafina. } Mama! (Preplašena bežita vsak-sebi.)

Lucija (zunaj). Floriján! Floriján!

Grégec (pri durih na desnej zakotalí žemljo, ki jo je držal v roci). Ta ropoče! Hu, za devet drugih! (Ko Lucija nagloma vstopi, pobegneta ob enem, Gregec na desno i Serafina na levo.)

Četrty nastop.

Lucija. Potem Prilepek.

Lucija (s pismom v roci in očali na nosu). Kdo bi mislil! Gospod, o katerem je uže nekaj čenčala, tist, ki se je z njim seznanila pri teti Mostarici, takrat pri krstu, tist jej piše pismo, cele štiri strani. (Kliče.) Floriján! — Sedaj o počitnicah hoče snubiti jo, našo hčer. Še tega se mi manjka! — Floriján! Floriján! — Kje neki tiči? — Tak-le lačen šolmašter! Da bosta kredo jedla in tinto pila! To ne bo nič! — Floriján! — Rokodelstvo redi človeka, od učenosti nema družega kot reve in nadloge. — Kje neki tiči? Gotovo zopet pri knjigah čepi in bere. (Odpre duri na levej.) Res je, tú-le sedi. Floriján, pojdi malo sem, imam nekaj posebnega s taboj govoriti.

Prilepek (znotraj). Kaj pa je, Lucinka, kaj?

Lucija. Oh, deni uže iz rok tiste neumne knjige, pa pojdi sem! Kaj bi zmerom bral, delal pa nič!

Prilepek (s knjigo v roci). Tukaj sem, srček moj! Pa ta knjiga nij neumna: Dijetetika duše —

Lucija. Floriján, kaj tebi mari dijetetika duše? Tu gré zdaj za nekaj resnega.

Prilepek. Kako pa zopet govoriš ženičica! Dijetetika duše se tiče vsacega, kdor hoče količ-kaj biti olikan. Kako moreš zaničevati znanost in učenost? Ko bi ne bilo znanosti, bi ne bilo knjig, kedó bi jih pa vezal?

Lucija. Eh, ali mora kuharica sama snesti vse, kar skuha? Za knjigo treba jednega, ki jo spiše, družega, ki jo natisne, tretjega, ki jo zveže, pa taci, ki jo čitajo. A kakor pisatelj knjige ne tiska, tiskar pa ne šiva, tako niti knjigovezu treba nij, da bi jo čital, zató sedi sem k zajutru in poslušaj! (Sede na desno in zajutruje.)

Prilepek. Vidiš, taka-le si, žena! Ti nič ne premisliš. Kdor vedno z učenjaki občuje, kakor jaz, mora tudi vedeti, s čim se ukvarjajo ti možje. Tako-le kaka učena beseda vmes, na primer: „zanašajte se na moje empirično izkustvo,“ „jaz ne bom iz rok dal knjige, ki bi bila vezana le dijaforistično“ — to nij kar bodi!

Lucija (nevoljna). Ah, pojdi se solit s to latovsko govorico!

Prilepek. In kako čem knjige vezati, če jih nisem prej čital?

Lucija. Pa zakaj da ne?

Prilepek. Ali Lucinka! Lehko bi se mi pripetilo, da na primer potovanje po rudečem morji zvežem v višnjevo platno.

Lucija. Nu? Kaj bi bilo zato!

Prilepek. A ljuba duša! Rudeče morje v višnjevih platnicah! Ali pa postne pridige v rudečih in zaljubljene pesni v črnih, astronomija resnik, narodni, pa v zelenih!

Lucija. Saj zeleno je lepó, posebno tisto, če se preminja na zelenkasto!

Prilepek. Lucija! Ali si uže kedaj videla zvezdo, ki se spreminja na zelenkasto, kakor oljka, ali pa repatico, ki je zelena, kakor kušar?

Lucija. Tega pač ne, pa niti nijsem gledala na tanko. Kaj mene brigajo repatice. Pusti uže to reč, pa čitaj to pismo.

Prilepek (vzame pismo in čita). Ivan Peresnik, národni učitelj snubi našo Serafino?

Lucija (zaničljivo). Nu, kaj praviš ti?

Prilepek. Hm! To se ne more kar tako vedeti! Treba prej malo popraševati.

Lucija (poskoči kvišku jezna). Popraševati? Po siromaku šolmaštru, pa povpraševati? Glej, Floriján, to je od tvojega vednega stikanja po knjigah; to človeka naposled ob pamet spravi. Ali ne previdiš, da mi dva tega ne moreva dovoliti?

Prilepek. I zakaj pa ne? Učitelj, znanstveno izobražen mož —

Lucija. Eh, kaj to znanstveno! Lakota in glad! (Vedno bolj jezna.) To ti povem, mož, jaz nikoli nikdar ne privolim, prej spodim dekleta in to ti povem, če se postopiš ti in se udaš — ločiti se dam od tebe prav gotovo!

Prilepek. O jej! Kako te vsaka reč koj zgreje! — Nu, pa odreciva!

Lucija. Nu, mislim da! In ti mu moraš odreči, ti si oča, precej kedar pride. Krik in vik bode, Serafinica bo plakala, prosila, on ne bo odjenjal — pa to nič ne dé!

Prilepek. O ti božja pomagavka, in to moram jaz zmagati? Kdaj pa pride?

Lucija. Danes, jutri, te dni gotovo, ker so ravno počitnice.

Prilepek (nemiren sprehajaje se). Vsak čas torej lahko počí! Ti meniš, da bode dekle plakalo? Lej stara, kaj tacega jaz ne morem videti! In kdo vé, kako dolgo bomo še čakali?

Lucija. Le miren bodi, da pride pravi čas. Potlej pa kar na kratko —

Prilepek. „Miren bodi,“ to se lahko reče! „Miren bodi,“ kedar ti meč visi nad glavo.

Lucija. Meč —?

Prilepek. Nu, tist — tist D—D—D, ej, kako pa je bilo ime tistemu možu? D—D—

Lucija. D—D—?

Prilepek. Ali, saj moraš vendar vedeti, čegav meč je bil!

Lucija. Kaj še! Kaj neki meni mari soldaško orožje?

Prilepek. Kaj? Ali boš povedala ali ne? Jaz sem miren, (Besno:) sila miren, toda kaj ta-cega me zjezi, da sem ves raz sebe. (Jo zgrabi za roko.) Izpovej! Spomni se, Lucija, kako je bilo ime možu, ki je imel meč?

Lucija (tožno). Ah, Floriján, ali ti uže spet na misel hodi moje nekdanje znanje s koprolom od karazirjev? Kdaj je uže to bilo!

Prilepek (iznenadejan). Koprol? Karazir? Kaj bledeš? Kdo se meni o tem? Jaz vprašam, kako je bilo ime tistemu —?

Lucija. Kolikokrat sem ti uže povedala! Matija mu je bilo ime, Matija Kopriva, ki je po-tlej moja sestričino —

Prilepek. Matija Kopriva! Vrag ti vzemi Koprivo!

Lucija. Moj Bog, saj ga je uže zdavnaj vzel! Deset let je uže mrtev.

Prilepek. Kopriva! Vidiš, imé mi je bilo uže na jeziku, kar prideš ti sè svojo Koprivo, pa

je bilo ven! Jaz mislim tist meč, ki je bil na žimo privezan, pa je visel in se vrtil ravno nad glavo tistemu onému . . .

Lucija. I čemu se pa jeziš zato? Pusti tisto staro sabljo, naj se suče in vrtil, koder hče!

Prilepek (vedno srditejši). Meč, meč, meč, D—D—Di—Do—

Lucija. Morda misliš generala Laudona?

Prilepek. Laudona? Žena, kako moreš biti tako neumna! Starega Laudona!

Lucija. Saj ga z mečem malajo!

Prilepek. Da z mečem v roki ali pa na strani, pa ne nad glavo! (Srdit sem in tja hodi.) Črepinjo si bom razbil ob zid! (S pestjo tolče na čelo.) D—Da—D—! Tukaj le tiči, pa neče ven! (Kaže na grlo.) Prav v grlu mi tiči imé, še udušil se bom. Meč, meč, D—Do—D—

Lucija (sama zase). Kdo bi mi neki povedal onega starega dedca sè sabljo? Če ne, bo ta prismoda vse dopoludne okrog divjal! (Na glas.) Floriján, ti si pa res smešen!

Prilepek. Smešen? Morda se mi hočeš še posmehovati? Žena, Lucija, nikar se ne šali z menoj, ti me še ne poznaš! (Se jej bliža.)

Lucija. O ti moj Bog v nebesih, zdaj gre pa nadme! (Beži za mizo.) Floriján, mož, one poklič, jih bova vprašala, morda kateri vé! Grégeg

je izvršil nekaj šol in ima razno tako staro šaro v glavi.

Prilepek (srdit proti njej). Šaro!

Lucija (se mu odmika). Ali pa Serafino vprašaj! Ta je izobrazena, svira na klavirji —

Prilepek (z besnim smehom). Na klavirji! Kaj se to da svirati na klavirji? Ona dva ne vesta, ne moreta vedeti, saj še jaz ne vem! Ali poskusiti je vendar treba. Pokliči jih sem!

Lucija (sama zase). Hvala Bogu! Niti pet minut ne bi hotela več biti sama ž njim. (Boječe se splazi mimo mojstra, ki ves trd stoji na sredi; proti levim durim.) Serafina! (Proti desnim durim:) Grécec! Brž pojdiva sem, vama bo odgovor dajati! Brž! Brž!

Prilepek (sam zase, z zobmi škripaje). Mirno! Mirno! Ne smem se izdati!

Peti nastop.

Grécec. Serafina. Prejšnja.

Serafina (zase). Očetu bodem morala odgovor dajati? O Bog, kako hudo se držé!

Grévec (zase). Razsajal je, to sem slišal. Draga moja glavica, pripravi se! (Kedar Prilepek govori, se Grévec vselej zgane, kot bi hotel umekniti se udarcu.)

Prilepek (se sili, da bi bil videti miren). Serafina, Grévec, bliže k meni! (Boječe pristopita oba.) Saj jaz dobro vem, samo spomniti se ne morem zdaj-le. Kako mu je ime?

Serafina (pade pred njim na koleni). Dragi oče, vse bom izpovedala — —

Grévec (isto tako). Gospod mojster, jaz sem nedolžen, čisto nedolžen, kar se tiče tega možá, saj je moj bratranec.

Lucija. Nu, pa je stvar pri kraji! Flórelj, ali slišiš? Če je to njegov bratranec, bode vender vedel, kako mu je imé. (Zareži nad Grévcem.) Govori!

Prilepek. Njegov bratranec? Ali ste znoreli? (Lucija se bojazljivo umakne.) Tist tiran, tist trinog —

Serafina (začudena). Tiran?

Grévec. Trinog? (Vstane.) O jej, gospod mojster, tega pa le nikar ne verjemite. Če včasih otroke malo zlasá, zato še ni trinog. To vendar nij tiranstvo! Tako jagnje — pa tiran!

Serafina. Jaz ga ipak neizmerno ljubim!

Prilepek. Kaj blebetata? (Grozéč.) Ne mešajta mi glave še bolj, to vama povem. Moža z mečem ti ljubiš? Ti? Kaj?

Grégec. Z mečem? I Bog obvaruj! Saj nij soldat, civil je — šolmašter!

Prilepek. Šolmašter? Zdaj mi je pa dovolj tega. Tiho, odgovarjajta samo, kar bom prašal. Ali znata povest o tistem možu, ki je sedel za zlato mizo, obloženo z najboljšo jedjo in pijačo?

Grégec. Temu pa gotovo nij gospa mojstrova dajala hrane?

Lucija. Ti jezik ti, táko ti bom —

Prilepek (zakriči). Tiho! A nad njegovo glavo je visel — tako-le na stropu —

Vsi (pogledajo kvišku). Na stropu?

Grégec (gleda izpod roke). Gospod mojster, na stropu nij nič. Pač, nekaj pajčevin —

Prilepek. Tiho! S stropa je na žimi visel meč!

Grégec. Jej, to je pa čudno!

Prilepek (hitro). In ta mož se je imenoval — nu, kako se je imenoval? Ali ne veste?

Vsi (ga gledajo ter majejo z glavami).

Prilepek. Imenoval se je D—D—D—, z D se začne ime!

Grégeg. Nikar se vender ne jezite, gospod mojster.

Lucija. To pa res nij kar bodi! Prav imaš, Flórelj, človek se mora jeziti. Taka nespametnost! Žima bi se bila lahko odtrgala in nesreča bi bila stvorjena.

Prilepek (besen). Žena, to naj bi se bilo tudi zgodilo! Zato je bil meč tako obešen. Če bi se ne bil mogel odtrgati, kaj pa bi bilo potlej znamenitega?

Lucija. To je pač znamenito, to! Če tu nij Grégeg bil zraven, pa tudi nič nečem!

Prilepek. Tiho, pravim! Še znoril bom zaradi tega krvoloka —

Lucija (zase). Da le usta odprem, pa kar zdivja. (Plakaje.) Kaj morem jaz uboga žena zato? Jaz sem čisto nedolžna.

Grégeg. Posebno kar se tistih dobrih rečij tiče, ki so bile na mizi! To je pa res!

Lucija. Jaz uže ne ostanem v hiši! Takovo početje!

Prilepek (jej prestriže pot). Lucija, ne gani se z mesta! Kaj ne?! Ti hočeš iti potožit opravljivim sosedam in klepetavim prijateljicam, čes, kako tvoj mož divja. (Kričé.) Jaz pa ne divjam! (Oponašaje.) Moj mož še ne vé, kdo je

bil tist, kateremu je meč visel nad glavo. (Spet kričé.) Jaz pa vem, dobro vem, samo pozabil sem.

Grégec. Jaz pa nijsem pozabil, ker še nikoli vedel nijsem.

Lucija (se zgrudi na desnej na stol). Ah moj Bog, moj Bog, jaz nesrečnica!

Grégec. Slavnemu junaku pod bridko sabljo dam postaviti spomenik: on me je osvetil za ono zaušnico!

Serafina (materi). Umirite se, mati!

Lucija. Ah, drago dete, tak-le je. Jaz sem gotovo najpokornejša žena na svetu, tako krotka —

Grégec. Aha, kedar jej meč visi nad glavó, drugače pa ne!

Prilepek (z rokama v lasih zamišljen koraka gori in doli, pa na enkrat obstoji). Stojte, stojte! Ga uže imam: Da— Da—

Grégec. David!

Prilepek. David? Ti vražji fantin! Uže mi je bilo na jeziku imé, prav na konci jezika, skoraj bi je bil imel in izgovoril —

Grégec. Skoraj še nikoli nij zajca ujél!

Prilepek. Saj sem je uže imel: D—D—
čisto natanko sem je imel —

Grégec. Zakaj ga pa nijste prijeli?

Prilepek. Fanté! Varuj, da tebe ne pri-
mem pa tvoje butice, ki sta mi vmes prišla sê
svojim Davidom! Zdaj je pa ven! Kar znorel
bi! (Spet razjarjen hodi po sobi.)

Lucija. Ko bi ga kdo videl tacega, od
sramote bi me bil konec!

Serafina. Nebeški Bog, ko bi zdaj-le
prišel Ivan, to bi bilo strašno! (Luciji.) Mama,
jaz tega dalje ne prestanem. Ali ste še hudi?

Prilepek. Stojte! Izvrstna misel! (Gregcu.)
Naučni slovník, najnovejša izdaja, tam za pečjo
leži v delalnici, brž, brž, brž — sem ga prinesi!

Grégeg. Uže tečem! (Mej durmi.) Da bi
ga le ne našel, tistega imena!

Lucija. Kako se nosi Serafina, kaj hčem
jaz? Saj vidiš, jaz nisem nič, jaz ne morem nič!
(Malo vskipi.) Se vé da, zaljubljena spletkarica za
mojim hrbtom — (Jeza jo spet jame tretji.) pa še
s takim le, ki nič néma —

Prilepek. Tiho! Ne motite me! (Sede
na levi strani za mizo.)

Grégeg (nekaj debelih zvezkov pred njim na
mizo vrže, pa spet po druge steče).

Lucija (se zgane pri Florijanovih besedah;
čisto pohlevno). Dete, jaz ne zinam besedice. Zdaj
vidiš, kakšni so možki! To je tista zakonska
sreča! Le sili, le!

Prilepek (naglo išče po knjigah, se čim dalje bolj stogoti in zvezek za zvezkom zmeče pod mizo). Kako bo človek kaj našel, ko je tako nemumno urejeno. „Meč!“ Tukaj spet nij nič!

Grégeg (spet kup knjig vrže na mizo). Morda bode kaj pri besedi „sablja“ ali pa „sekira“ — saj je to tudi orožje!

Prilepek (dvigne desno roko). Fanté!

Grégeg (zbeži v levo sobo).

(Na desnej nekdo trka.)

Serafina. Nekdo je trkal, mama!

Lucija. O sveta pomagalka, zdaj ne moremo nikogar notri spustiti! Če kdo vidi, kaj se tu godi, kako ta nesrečni človek premetava knjige, ki še naše nijso: jaz si ne upam nikoli več mej ljudi. Sem nihče ne sme, po nobenej ceni ne!

(Zopet trkanje.)

Grégeg (vstopi s knjigami na rami). Noter!

Lucija. O ti moj Bog! Ta peklenski dečák!

Ivan (boječe odpre duri na desnej ter tiho vstopi).

Šesti nastop.

Ivan. Prejšnji.

Serafina (materi). Za Božjo voljo, to je Ivan!

Lucija. Tega je še manjkalo!

Ivan (boječe). Prosim, ali sem prav prišel — Grégec. O jej, pa kako!

Ivan. „Floriján Prilepek“ je zapisano na durih, in „noter!“ se mi je velelo v sobi. Ali je tukaj — o dá, je, je — saj tam-le Serafina stoji.

Lucija. Odpravi ga, drago dete, zdaj — v tem trenutku je vse zastonj.

Ivan (pristopi, svečano). Visokocenjena roditelja oboževanega dekleta —

Prilepek (poskoči). Gospod, kaj hočete?

Lucija. Bog se usmili, kaj bo!

Grégec (zase radoveden). Zdaj-le bo treščilo!

Ivan (pristopi korak bliže). Visokocenjena roditelja oboževanega dekleta, dovolita mi —

Prilepek. Gospod, kaj ne vidite, da imam opravila, da študiram?

Lucija (na pol glasno Ivanu). Drugkrat pridite, vam bodem uže poročila, danes, zdaj-le nij moči —

Ivan. Ah, moj Bog, zdaj so pa ravno počitnice! Blaga gospa, nikar ne daljšajte muk ljubečega mojega srca! Če me zdaj nečete poslušati, moram čakati do pasjih dni — prej nij počitnic! Zdaj, zdaj! Kaj ne? (Briše pot s čela in z nova začne svečano pa glasneje.) Visokocenjena roditelja oboževanega dekleta, spolnita mi gorečo mojo željo —

Prilepek (poskoči). Gospod, poberite se mi izpred očíj! Do— Do— Domo— Demo— (Zopet sede ter kakor besen dalje išče po knjigah.)

Ivan. Visokocenjena roditelja —

Grégeg. Ti, bratranec, pusti no uže pusti tisto visokocenjenje! Ali hčeš, da ti ves naučni slovník prileti na glavo? Varuj se, je najnovejša izdaja!

Ivan. Morda ta mož nij sanae mentis —

Lucija. Lepo Vas prosim, gospod, pojdite!

Ivan. Ne grem, predno ne vem, da nama je gotov vaš blagoslov —

Serafina. Draga mamica!

Lucija. Nu, za mojo plat, imejta moj blagoslov, le stran pojdite zdaj, stran, predno spet zarohní.

Ivan (boječe). Kaj je zmeraj tak? Tako čuden, nestrpljiv —

Grégec. O kaj še, sicer je zmeraj kroták, pa kako kroták —

Serafina. In tako dober —

Lucija. Le včasih vskipi in razgraja, da sam sebe ne pozna.

Prilepek (kvišku šine). Gospod, kaj ste še zdaj tukaj?

Ivan (umikajoč se). In tako brez uzroka? Uboga družina, po tem takem vam neprenehoma nad glavo visi njegove jeze —

Prilepek (proti Ivanu). Gospod —

Ivan (pri vratih). Damoklejev meč!

Prilepek (zakriči, Ivan od strahu skoprni). Damoklej! (Ves srečen.) Damoklej! Rešen sem! Gospod, vi ste moj spasitelj, moj angelj! Sem na moje srcé! Damoklej!

Ivan (bojazljivo). Pa bi morebiti vender rajši drug pot —

Grégec (ga dregne). Kaj pa misliš? Zdaj je čas!

Prilepek. Premili mladenič, učeni slavni gospod! (Ga burno objema.)

Serafina. Oče, to je gospod Ivan Peresnik, tist, ki ga jaz neizrečeno ljubim —

Grégec. Da, na ta peresnik se je nasadilo njeno srcé!

Prilepek. Peresnik? Káko mi je odleglo! Damoklej mu je bilo ime. (Zadovoljno.) Damoklej, saj sem vedel. — Čital sem vaše pismo, gospod! Vi hočete mojo hčer? Vzemite jo! (Jih prime za roki.) Otroka, bodita srečna, objemita se!

Serafina. O Bog, Ivan! (Razprostre roki, da bi objela Ivana.)

Ivan (tudi razprostre roki). Serafina!

Grégeg (mej nja smukne ter objame Serafino). Stojta! Ta poljub mi je bila še dolžna! Tisto zaušnico, ki sem jo zaradi tebe, bratranec, dobil od gospe mojstrove, ti bom tudi pošteno vrnil pred poroko.

Lucija (gre nadenj). Fanté!

Grégeg (beži). Uže vem, da jih imate še več pripravljenih. Vaša dlan je meni zmeraj nekako nad glavo, kakor meč tistemu — kako se mu je uže reklo?

Prilepek. Damoklej!

Grégeg. Jamoglej! Kaj hčemo? Vsak ima svoj križ!

(Zagrinjalo pade.)